

BATI DİZİ SEKTÖRÜNDE TERÖR PROPAGANDASI: YPG ÖRNEĞİ

HAMZA KIZILKAYA

SETA | PERSPEKTİF

AĞUSTOS 2024 · SAYI 408

- Dizi sektörünün propaganda özellikleri ve terör ile ilişkisi nedir?
- Propaganda araçlarında terör örgütleri nasıl işlenmektedir?
- Batılı ülkelerin dizi sektöründe YPG propagandası nasıl yürütülmektedir?

GİRİŞ

1970'lerin sonundan itibaren başta Türkiye sınırları içerisinde olmak üzere Irak, İran ve Suriye'de faaliyet göstermeye başlayan bölücü terör örgütü PKK/KCK'nın Suriye uzantısı olan PYD, gerçekleştirdiği terör eylemlerine ve işgal ettiği topraklara uluslararası bir meşruiyet kazandırmak amacıyla YPG adını verdiği silahlı unsurlar aracılığıyla uluslararası kamuoyunda DEAŞ terör örgütüne karşı sözde "bağımsızlık mücadelesi" veren bir imaj oluşturmaya çalışmaktadır.

PYD'nin, PKK terör örgütüyle olan organik bağına yönelik pek çok kanıt bulunmaktadır. Her şeyden önce PYD, 17 Ekim 2003'te PKK terör örgütünün elebaşı Abdullah Öcalan'ın İmralı'dan verdiği talimatlar ve terör örgütünün 8. kongresinde "Türkiye'nin yanı sıra İran, Irak ve Suriye'de de yeni örgütlenmelere gidilmesi" yönünde alınan kararlar doğrultusunda kurulmuştur.¹ Bu kapsamda PYD'ye bağlı şekilde terör eylemleri gerçekleştiren ve özellikle Türkiye, Suriye ve Irak başta

olmak üzere bölge ülkelerinin toprak bütünlüğünü tehdit eden YPG'nin aslında PKK terör örgütünün Suriye kolu olduğu bilinmektedir. PYD/PKK terör örgütünün destekçisi olan Batı kaynaklı basın² (başta Amerikan ve İngiliz basınları) tarafından çekilen belgesel, dizi ve filmlerde sergilenmeye çalışılan sözde "kahraman" imajının aksine YPG; uluslararası terör örgütleri listelerinde yer alarak "terör örgütü" olarak tescillenmiş PKK'nın Suriye'deki uzantısıdır.

We are Social tarafından hazırlanan *Dijital Küresel Bakış Raporu* incelendiğinde dünya nüfusunun yüzde 64'ünün –ki bu oran 5,16 milyar kişi anlamına gelmektedir– aktif internet kullanıcısı olduğu görülmektedir. Günümüzde internetin kitle iletişim araçları arasında en güçlü etkiye sahip olan iletişim aracı olduğu konunun uzmanları tarafından belirtilmektedir. Küreselleşmenin sonuçlarından biri olarak; internetin insanların büyük çoğunluğu tarafından erişilebilir olmasıyla beraber propaganda faaliyetleri de bu alanda

¹ "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG", T.C. İçişleri Bakanlığı, (Mayıs 2017), https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_arapca.pdf, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

² "Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın Habertürk'e Verdiği Özel Röportaj", T.C. Dışişleri Bakanlığı, 24 Haziran 2024, <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-hakan-fidan-in-haberturk-e-verdigi-ozel-roportaj-24-haziran-2024.tr.mfa>, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

HAMZA KIZILKAYA

2023'te Marmara Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun oldu. Lise yıllarından beri çeşitli STK'larda aktif görev aldı. Aktif olarak bir STK'da Tanıtım ve Medya biriminde görev almaktadır. 2022'de stajyer olarak başladığı SETA kariyerine 2024 itibarıyla araştırma asistanı olarak devam etmektedir.

uygulanmaya başlanmıştır. Dijital dönemde gerçekleştirilen propagandanın en etkin, en hızlı ve kabul edilebilirliği –bilinç oluşturulması kapsamında– olan propaganda sahası hiç şüphesiz ki diziler, filmler ve video oyunlarıdır.

Teknolojinin ve beraberinde internetin gelişmesi, kitle iletişim araçlarının erişilebilirliğinin artması na neden olmuştur. 21. yüzyılda propaganda yayıcılar insanlara ulaşmak adına film, belgesel ve dizileri sıklıkla kullanmaktadır. Dizilerin bireyler üzerindeki “rol model” ve “gerçeklik” etkilerinden faydalanmayı hedefleyen propaganda oluşturucular; terör örgütü YPG ve mensuplarını dizilere yerleştirmek suretiyle insanlara gerçeklikten tamamen kopmuş bir hikaye yansıtmaktadır. Terör örgütü YPG mensuplarını günümüzün en popüler yayın platformlarında –ki bu platformlar Dışişleri Bakanı Hakan Fidan’ın ifadesiyle YPG konusunda Türkiye’nin problemlili olduğu ABD ve İngiltere³ merkezlidir– görmek terörü normalleştirmektedir. Teröristler dizilerde Birleşmiş Milletler’de (BM) ağırlandırmakta ve adeta “özgürlük savaşçısı” olarak yansıtılmaktadır.

PROPAGANDA ARAÇLARI VE TERÖR ÖRGÜTLERİ

Elbette dizi sektörü propaganda araçlarından biridir. Bu nedenle öncelikle propaganda ve araçları ile terör (örgütleri) arasındaki ilişkiye genel manada bakmak gerekmektedir.

İletişim teorisi ve propaganda teknikleri alanında yaptığı çalışmalar ile 20. yüzyılda propaganda konusunda önemli yayınlar ortaya koyan Amerikalı siyaset bilimci Harold Lasswell’e göre propaganda en genel tanımıyla insanların fikirlerini manipülasyon ile etkileme tekniğidir.⁴ Ek olarak antikomünist yayınları ile öne çıkan Fransız yazar Suzanne Labin’in ifadesiyle propaganda iki amaca hizmet etmektedir: bireylerin bir konu hakkındaki düşüncelerinin daha yüksek dü-

zeyeye getirilmesi veya henüz elde edilmemiş fikirlerin istenilen yöne doğru çekilmesi.⁵

Doğal olarak propagandanın amaçlarına ulaşabilmesi adına araçlar/teknikler gerekmektedir. Bu araçların propaganda yayımı hususunda geçmişten günümüze en yoğun ve etkin şekilde kullanılanları; slogan, gösteri, gazete, dergi, afiş, müzik, radyo, televizyon, internet, film, belgesel, dizi ve sosyal medya olarak sıralayabiliriz. Bunların bir kısmı terör örgütleri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisinin yayımladığı raporlar incelendiğinde terör örgütlerinin yeni medya kullanımını finansman, eğitim, planlama, yürütme, siber saldırılar ve propaganda amaçlarıyla kullandığı anlaşılmaktadır.⁶ Örneğin küresel çapta bir popüleriteye sahip olan El-Kaide terör örgütünün lideri Usame bin Ladin’in ses kayıtlarının El Cezire televizyonunda yayımlanmasından bu yana gelişen ve küreselleşen teknolojiler kapsamında terör örgütleri de çeşitli medya araçlarını kullanarak farklı alanlarda faaliyetlerini duyurabilme imkanı elde etmiştir.⁷

Yine örneğin bölgesel çapta faaliyet alanına sahip PKK’nın Suriye uzantısı YPG terör örgütü de kendisine uluslararası bir popülerite ve meşruiyet alanı inşa etmek adına yeni nesil dijital yayıncılık platformlarında yer bulmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda Batı ülkelerindeki dizilerde gerçekten tamamen farklı şekillerde yer alarak kendi değer ve ideolojisini insanlara çeşitli sosyal, kültürel ve toplumsal mesajlar altında yaymaya çalışmaktadır.

DİZİ SEKTÖRÜNÜN PROPAGANDA ÖZELLİĞİ VE TERÖRLE İLİŞKİSİ

Propaganda araçlarından olan dizilerin çok geniş bir yaş kitlesine hitap edebilmesi de terör örgütleri ve onla-

3 “Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan’ın Habertürk’e Verdiği Özel Röportaj”.

4 Şerif Arslan, “Yumuşak Güç Algısında Türk Televizyon Dizileri”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya: 2020), s. 77.

5 Özkan Avcı, “Propaganda Çeşitleri”, *İletişim ve Propaganda*, ed. Mustafa Karaca ve Caner Çakı, (Eğitim Yayınevi, Konya: 2018), s. 76.

6 Kürşad Kağan Ergün, “Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçişte Terör Örgütlerinin Değişen Medya Kullanım Yöntemleri: PKK Örneği”, *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, (2024), s. 27.

7 Emin Salih ve Yenal Göksun, *DEAŞ’ın Medya Stratejisi*, (SETA Rapor, İstanbul: 2018), s. 9.

rın küresel destekçileri tarafından etkin bir propaganda aracı olarak kullanılmasına neden olmaktadır.

Günümüz dünyasında terör örgütleriyle mücadele sadece savaşın olduğu bölgelerde değil birden fazla alanda çok boyutlu olarak gerçekleştirilmektedir.⁸ Televizyon ve internet dizilerinin çeşitli propaganda tekniklerini; terör örgütlerinin meşrulaştırılması adına kullanmalarından kaynaklı olarak diziler, günümüzde terör propagandası açısından dikkat edilmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek olarak dizilerin popülerite ve destekçi/tafta kazanılması gibi hususlar bakımından da önemli ve etkin bir yol olması terör örgütleri için bir propaganda aracı olarak tercih edilmesini sağlayabilmektedir. Özellikle internet dizilerinin küresel boyutta izleyici kitlesine sahip olması, terör örgütlerinin bölgesel meşruiyet kazanabilmesinin ötesinde uluslararası kamuoyu tarafından destek görebilmesine de neden olabilmektedir.

Öte yandan dijitalleşme ile yeni nesil internet dizilerinin izlenme oranları ciddi şekilde artış göstermektedir. İzleyiciler özellikle küresel salgın sürecinin de etkisiyle akıllı cihazları (televizyon, bilgisayar, tablet ve telefon) üzerinden dizi, film ve belgesel seyretme alışkanlığı kazanmıştır. Günümüzde Netflix, Amazon Prime ve Disney+ gibi uluslararası yayın ve yapımcı şirketleri yüz milyonlarca izleyiciye ulaşmıştır. Uluslararası yayın şirketlerinin yanı sıra Tabii, BluTV ve GAİN gibi Türk şirketleri de hem ulusal hem de uluslararası anlamda yayın yapmaktadır.

21. yüzyılın ilk çeyreğini tamamlamak üzere olduğumuz 2024'te örneğin yapımcı ve yayın şirketi Netflix'in dünya genelinde 270 milyon abonesinin olması⁹ –ki bu abone sayısı Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık üç katına karşılık gelmekte– internet üzerinden yayın yapan platformda yer alan içeriklerin 10 milyonlarca abone tarafından tüketilmesi anlamına gelmektedir.

Terör örgütünün özellikle diziler üzerinden gerçekleştirdiği propaganda faaliyetindeki temel maksat;

8 Erdem Taşdemir, "Sosyal Medyada Terör Propagandası: DEAŞ Örneği", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi E-Dergi*, Cilt: 5, Sayı: 2, (2017), s. 727.

9 Sevgi Ceren Gökkoç, "Netflix'in Abone Sayısı Yılın İlk Çeyreğinde Arttı", *Anadolu Ajansı*, 18 Nisan 2024.

gerçekleştirdiği terör ve şiddet içerikli eylemlerini bir meşru zemine oturarak küresel çapta destekçi kazanmaktadır. Tüm bu nedenlerden ötürü de diziler terör örgütleri açısından çok önemli ve etki gücü yüksek bir araç niteliğindedir.¹⁰

BATI DİZİ SEKTÖRÜNDE YPG PROPAGANDASI

Batı dizi sektöründe YPG propagandası konusunda üç dizi dikkat çekmektedir:

- Gangs of London
- The Three-Body Problem
- Seal Team

Dışişleri Bakanı Fidan'ın ifadesiyle YPG meselesinde Türkiye'nin problemlili olduğu ülkelerden olan İngiltere ve ABD menşeli yapımcı şirketlerinin ortak üretimi¹¹ "Gangs of London" isimli aksiyon ve temalı dizide "2014 | Türkiye Kürdistan'" başlığı altında geçen bir sahne yer almaktadır. YPG mensubu bir kadın dizide "Türk askeri" olarak rol alan birliğe baskın gerçekleştirmekte ve söz konusu sahnede sözde Türk askerlerinin işkence yaptığı bir kişiyi kurtarmaktadır. Ek olarak dünya tarihinin en eski askeri bandosu tarafından icra edilmiş ve üç kıtada ses getirmiş Mehter Marşı'na da aynı sahne içerisinde sözde Türk askerleri tarafından bir işkence aracı olarak yer verilmiştir. Psikiyatri uzmanları tarafından müzikten bağımsız bir insan psikolojisi olmadığı belirtilirken¹² söz konusu sahnede yapımcıların Mehter Marşı'nı tercih etmesi kesinlikle tesadüf veya gelişigüzel bir tercih değildir. Aksine marşın özellikle seçilmiş olması, üstünde çok ince bir işçilikle durulmuş bir tercihtir. Mehter Marşı'nın içerik üreticileri tarafından işkence sahnesine yerleştirilmesi ile asırlarca topraklarına

10 Ergün, "Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçişte Terör Örgütlerinin Değişen Medya Kullanım Yöntemleri: PKK Örneği", s. 18.

11 Fırat Ataç, "İnceleme: Gangs of London 1. Sezon", *Beyaz Perde*, 16 Mayıs 2020, <https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-93620>, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

12 "Prof. Dr. Nevzat Tarhan: 'Müzikten Bağımsız Bir İnsan Psikolojisi Yok!'", T.C. Üsküdar Üniversitesi, 20 Haziran 2023, https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/41022/prof-dr-nevzat-tarhan-muzikten-bagimsiz-bir-insan-psikolojisi-yok?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw7s20BhBFEiwABVIMrTmGa-6DxOGf8XsIrp4LHZKS9G4NpauuSS_hhPdFbOSckZDHgyVbp2hoCA-doQAvD_BwE, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

GÖRSEL 1. THE THREE-BODY PROBLEM DİZİSİNDEN BİR KARE

Kaynak: The Three-Body Problem

GÖRSEL 2. THE THREE-BODY PROBLEM DİZİSİNDEN BİR KARE

Kaynak: The Three-Body Problem

doğru gerçekleşen Osmanlı seferlerinde benzer besteler dinlenildiğinden ve müzik insan zihninde toplumsal hafızasına etki ettiğinden izleyicinin algısal olarak geçmişe “tarihi düşman” Osmanlı’ya götürülmesi hedeflenmiştir. Böylelikle Türk askeri eski bir düşman ve bu düşmanı öldüren YPG’li de sözde “kahraman” olarak izleyicinin bilinçaltına yerleştirilmeye çalışılmıştır.

Benzer propaganda mantığı “The Three-Body Problem” adlı dizide de görülebilmektedir. Çinli yazar Liu Cixin tarafından kaleme alınan *The Three-Body Problem* isimli bilim kurgu romanını beyaz perdeye taşıyan ABD kökenli yapım şirketi Netflix yapımı dizinin sezon finalinde BM binasında geçen sahnede, bütün dünyanın kaderini ilgilendirilecek, önemli bir görev seçilen üç kişi arasında Leyla Ariç isimli YPG’li bir terörist gösterilmektedir. Bahse konu sahnede terörist Leyla Ariç hakkında BM’de yapılan tanıtım konuşmasında açıkça “Bayan Ariç, Rakka’da DEAŞ’a karşı verdiği mücadele ile adını duyurdu”, “Asimetrik savaşlarda yer alma ve savaşları kazanma alanında olağanüstü bir tecrübeye sahip” ve “Leyla bir kahraman, insanlar duvarlarına onun posterini asıyor” ifadelerine yer verilmektedir (Görsel 1). Ayrıca Leyla Ariç, BM’de PKK/YPG’li teröristlerle özdeşleşen bir kıyafetle sahneye çıkmaktadır (Görsel 2).

“Seal Team” dizisinde de benzer bir propaganda taktiği söz konusudur. Amerikan Donanmasının en seçkin özel operasyon birimi olan “Navy Seal” biriminin “Bravo” ekibinin (birimin en iyi ekibi olarak ifade edilmekte) görevlerini ve kişisel yaşamlarını konu alan Amerikan askeri televizyon dizisi Seal Team’in altıncı sezonunda YPG, sezon boyunca işlenen dizi hikayesinin ana teması olarak sunulmaktadır. Dizide ABD’nin en seçkin askeri operasyon birliği ile YPG militanları rehine kurtarma operasyonu gibi çeşitli operasyonlar gerçekleştirilmektedir. Buna ek olarak terör örgütü YPG’nin sadece kadınlardan oluşan birliği YPJ de dizide ön plana çıkarılmaktadır.

Seal Team dizisinde yer alan bir sahnede iki kadın teröristin “üniforma”larında (sol kollarında) YPG’nin kadın kolu olarak bilinen YPJ’nin arması bulunmaktadır. Ayrıca aynı sahnenin arka planında PKK/PYD’nin

sözde lideri terörist elebaşı Abdullah Öcalan’ın posteri de yer almaktadır. 1997’den beri ABD tarafından “Yabancı Terörist Organizasyonlar” listesinde olan PKK’nın¹³ sözde liderinin bir Amerikan dizisinde ABD’nin en elit birlikleri ile aynı sahnede yer alması açıklanması güç bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna ek olarak dizinin final sezonunun birden fazla bölümünde YPJ mensupları ile Amerikan askeri birlikleri müşterek hareketler yapmış ve Suriye’de işgal ve terör eylemleri yürüten YPJ dizide öne çıkarılmış; gerçeklerin tam aksine Amerikan askerleri ve YPG mensuplarının bölge insanlarını kurtarmak için giriştikleri “mücadele” sezonun ana hikaye örgüsüne dahil edilerek işlenmiştir.

Bu üç propaganda örneği alt alta getirildiğinde manzara şöyle okunabilmektedir: Ortada doğrudan propaganda unsurları var ve bunların içinde de yer yer subliminal mesajlar ile propagandanın duygulara örtük bir şekilde yerleştirilme çabası söz konusudur. Duyu organlarımızla algıladığımız uyarıların yüzde 95’i bilinçaltında işlem gördüğü için aldığımız kararlar üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir.¹⁴ Bilinçaltı mesajlar; subliminal mesaj olarak da ifade edilmekle birlikte çeşitli teknikler ile günümüzde karşımıza çıkmaktadır. Subliminal mesajlar göz tarafından tam görülemeyen görüntüler yahut net bir şekilde duyulamayan sesler aracılığıyla verilmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde subliminal mesajları, fiziksel duyularımız ile bilinçli olarak farkına varamadığımız ve bilinçaltımız tarafından depolanan mesajlar olarak ifade edebilmekteyiz.¹⁵ Subliminal teknoloji diziler, filmler, çizgi filmler, şarkılar, reklamlar ve sanal oyunlarda yasal olmayan bir şekilde bireylerin hassas noktasını (bilinçaltını) hedef almaktadır.¹⁶ Seal Team dizisinde kadın teröristlerin arkasına gizlenmiş şekilde terörist

13 “Foreign Terrorist Organizations”, U.S. Department of State, <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations>, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

14 Çağrı Erdener, “TRT Haber: Objelerdeki Gizli Ajan: Subliminal Mesaj”, TRT Haber, 15 Nisan 2022.

15 Merve Çetin, “Medyatokrasi Üzerinden Kültür Endüstrisinde Subliminal Mesajların Rolü”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli: 2013), s. 18.

16 Erdener, “TRT Haber: Objelerdeki Gizli Ajan: Subliminal Mesaj”.

Abdullah Öcalan'ın yerleştirilmesi subliminal mesaj örneği olarak ifade edilmektedir. İnsanların zihnine katil olarak kazınan –ki öyle de olan– Abdullah Öcalan'ı “kadın”, “özgürlük”, “bağımsızlık” ve “mücadele” kavramları ile yan yana getirmek suretiyle masumlaştırmaya çalışmak, insanların zihinleri ve vicdanlarını manipüle etme çabasından başka bir şey değildir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Batı medyası tarafından YPG terör örgütünün meşrulaştırılması adına “YPG eşittir kadın özgürlük savaşçısı” imajı izleyicilere yansıtılmak istenmektedir. Bahse konu üç dizi incelendiğinde YPG terör örgütüne mensup karakterlerin özellikle kadınlardan seçilmesi de bu durumu doğrular niteliktedir.

Batılı yapım şirketlerinin özellikle “kadın” kimliğini öne çıkarmasının arka planında ise izleyicilerin yakın geçmişte özellikle Irak ve Suriye’de toprak işgal etmiş, işgal ettiği topraklarda başta kadınlar olmak üzere insanlara zulmetmiş ve dünyanın birçok noktasında çeşitli terör eylemleri yapmak suretiyle kamuoyunda korku iklimi oluşturmuş DEAŞ terör örgütüne karşı YPG’nin sözde “varoluş/bağımsızlık” mücadelesi veren bir oluşum şeklinde kamuoyunun karşısına çıkarılmaya çalışılması bulunmaktadır. İnsanların zihninde halen taze bir korku ve yara olarak duran DEAŞ’ın meydana getirdiği duygu tahribatından faydalanılmak istendiği de anlaşılmaktadır.

21. yüzyılın başlarında internetin erişilebilirliğinin artmasıyla beraber 4. faza ulaştığı ifade edilen feminizmin küresel çapta yaygınlaşması ve böylelikle büyük ve etkin bir kitleye sahip olması; terör örgütü ve destekçilerini YPG militanlarının da sözde “kadın özgürlüğü mücadelesi” veren bir yapıda olduğu kimliğini inşa etme çabasına sokmuştur. Bundan kaynaklı olarak bireylerin YPG terör örgütü hakkında sahip oldukları fikirleri değiştirilerek yeni fikirlerin oluşturulması istenmektedir. Ayrıca terör örgütü hakkında bilgi sahibi olmayan bireylerde de tamamen çarpıtılmış bir kanaatin oluşturulması hedeflenmektedir.

Demokrasilerin temel yapı taşlarından biri olan ifade özgürlüğü, bazı kritik durumlarda ulusal veya uluslararası düzenlemelerle sınırlandırılabilir bir özgürlük olarak ifade edilebilmektedir. Başta Türkiye olmak üzere Avrupa hukuk sistemlerinde de terör propagandasının açıkça yasal düzenlemelerle cezalandırılması kabul edilmekte ve ceza yasalarında açıkça terörün yüceltilmesinin ve teröre teşvik eylemlerinin cezalandırıldığı altı ülke (Birleşik Krallık, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, İspanya ve Macaristan) bulunmaktadır.¹⁷ Örneğin Türkiye’de Terörle Mücadele Kanunu kapsamında “Terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını basanlar veya yayınlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”¹⁸ maddesi ile aleni şekilde terör propagandası yapanlar hakkında hapis cezası öngörülmektedir.

İlgili kanunların genel kapsamda terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri faaliyetlerin aleni şekilde paylaşımına ilişkin durumları içermesinden ötürü, diziler ile terör örgütlerinin meşrulaştırılmasına çalışılması gibi görece “gri” alanlarda alınması gereken önlemler hususunun üzerinde önemle durulması elzemdir.

Bahse konu dizilerin Türkiye’de yasaklanması bir çözüm yolu olarak akla gelse de böyle bir yasak, bu yayınları başka kanallar aracılığıyla izlemeye yönelik talebi artırabilir. Zira bireylerin “özgürlük”lerine müdahale edilmesi ve kendilerini kısıtlanmış hissetmeleri, bu “engel”i aşmak için farklı yollara başvurmalarına neden olabilmektedir. Bireyin düşünce, davranış ve eylemlerini özgürce gerçekleştirebilme yeteneğine karşı bir tehdit oluştuğunda ortaya çıkan tepkiyi inceleyen Psikolojik Reaktans Teorisi bir özgürlüğe yönelik tehdidin ya da özgürlük kaybının bireyi o özgürlüğü yeniden tesis etmeye motive ettiğini savunmakta-

17 Abdulkadir Karaarslan, “İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Propagandasının Yasaklanması Sorunu”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı: 4, (2014), s. 26.

18 “Terörle Mücadele Kanunu”, T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 12 Nisan 1991, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3713.pdf>, (Erişim tarihi: 2 Ağustos 2024).

dır.¹⁹ Kaldı ki günümüzün dijital çağında çeşitli uygulamalar aracılığıyla internet kullanıcıları çok rahat bir şekilde buldukları IP adreslerini/konumlarını değiştirmek suretiyle Türkiye’de yasaklı olan içeriklere ulaşabilmektedir.

ABD Savunma Bakanlığı sosyal ağları takip etmek ve yönlendirmek için 10 milyonlarca dolar bütçe ayırmaktadır. Bu kapsamda tehdit unsuru olarak ifade ettiği sosyal ağları kapatmak yerine “önlem alınması gereken alan” olarak değerlendirmekte ve bu kapsamda çeşitli yöntemler geliştirmektedir.²⁰

Tam bu noktada bu perspektifte ele alınan diziler ve “önlem alınması gereken” daha farklı yayınlar hakkında yasaklama uygulamak yerine şu adımların atılması daha faydalı olacaktır:

- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurumu (RTÜK) tarafından bir takip mekanizması hazırlanabilir. Bu kapsam-

19 Saniye Beyza Topcuğil, “Pazarlama Literatüründe Psikolojik Reaktans Teorisi”, *The Business Journal*, Cilt: 5, Sayı: 1, (2024), s. 135.

20 Ayten Övür, “Kitle İkna Tekniklerinin Kullanılması Bakımından Günümüz Televizyon Yayıncılığı”, *İletişim Çalışmaları Dergisi*, Sayı: 2, (2016), s. 56.

da Türkiye’nin güvenliğine, sahip olduğu kültürel ve tarihi mirasa/değerlere kasıtlı olarak olumsuz yönde etki etmesi amacıyla üretilen dizi, film ve belgesel içerikleri tespit edilebilir. Bu içeriklerin yayımlandığı platformlar ile iletişime geçilerek başta ulusal olmak üzere uluslararası hukuk bakımından gerekli adımlar atılabilir.

- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde kurulan Dezenformasyonla Mücadele Merkezi bahse konu yayınlar hakkında bir bülten çalışması yaparak söz konusu yayınların gerçekleştirildiği propaganda faaliyetlerini ifşa edebilir.
- Türkiye Cumhuriyeti’nin ilgili kurumları tarafından hazırlanan raporlar/bültenler, Türkiye’nin BM Daimi Temsilciliği tarafından terör örgütü propagandası yapıldığı gerekçesiyle BM bünyesindeki terör ile ilgili komitelere sunulabilir.
- Belki hepsinden önemli ve öncelikli olanı ise dünya çapında etkili olabilecek antiterör dizileri üzerinde çalışılması ve bu tarz diziler için özel bütçe ayrılmasının sağlanmasıdır.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı’nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi